

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ, HAZİRAN 1974

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Aylık Bültenidir.

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Feyyaz Berker

Yazı İşleri Müdürü: Cem Duna

Basıldığı Yer: Nurtan Matbaası - İstanbul

Adres: Cumhuriyet Cad. Dörtler Ap. 18/2. Elmadağ - İstanbul.

Telefon: 46 24 12

Dernek'ten Haberler... Gelişmeler...

Mayıs ayı içinde Dernek, 1974 Yılı'nın İlk Dört Ayında Türk Ekonomisinin durumunu tesbit eden bir çalışmayı ilgililere ve basın'a sundu.

Yayınlanan «konjunktür çalışması» iki bölümden oluşmaktadır:

- 1) Türk ekonomisinin ilk dört ayına ait göstergeler,
- 2) Özel kesimdeki gelişmelerle ilgili araştırmanın sonuçları.

Bu tip çalışmalar, kamu kesiminde de yapılmaktadır. Bu kuruluşlarca yapılan çalışmalar, ekonomik göstergelerin değerlendirilmesini yansıtırlar.

Ancak geç yayınlanan yetersiz olan istatistikî bilgilere dayanarak, başkaca bir değerlendirmeye gerek duyulmadan konjonktürün izlenmesi imkânsızdır. Bu konuda yanlış yargılar elde edilirse, karar verme ve uygulama durumunda olanlar hatalı teşebbüslerde bulunabilirler.

Derneğimizin alışması, benzerlerinden farklı olarak, istatistikî bilgilerin bir yatırım, üretim piyasa araştırması ile birlikte değerlendirilmesi nedeniyle daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Çeşitli kuruluşlardan elde edilen bu bilgilerin çoğunluğu ilk kez yayınlanmaktadır.

Sanayiın, iş aleminin içinde bulunanların ekonominin durumunu izleyerek gelişmeler hakkında karar ve uygulama durumunda olanlara en doğru bilgilerin zamanında verilmesi gereğinin önemi ortadadır.

Derneğimiz bundan sonra da bu tip dönemsel raporların hazırlanmasında, ilgililerin istifadesine sunulmasında, yararlı girişimlerde bulunacaktır.

1974 Yılıının İlk Dört Ayında Türk Ekonomisi

İLGİNÇ BULGULAR...

«Dernekten Haberler» bölümünde bilgi verilen araştırmadan bazı bulgular aşağıda özetlenmektedir;

★) **Fiyat artışları devam etmektedir.**

Yılın ilk üç ayında fiyatlar % 10.5 oranında artmıştır. Geçen yılın aynı döneminde fiyat artışları % 6.4 oranında idi.

★) **Talepte büyük artış vardır.**

İşçi dövizlerindeki artışın tüketime dönüşmesi ve şehirleşme hareketine girişlerinin ek olarak fiyat artışlarına ait beklentilerin devamlılığı nedeniyle talep süratle artmaktadır. Belli grupların gelirlerinde meydana

gelen yükselme — memurlarda katsayı artışı, işçilerde ücret artışları, tarım kesiminde taban fiyatlarının yükseltilmesi gibi — talep baskısını artırmaktadır. Küçük ve orta tasarruflar da enflasyonist bekleyişin etkisinde talebe dönüşmektedir. Talepteki büyümenin yılın ortasında hızlanarak daha bir süre devam etmesi beklenebilir.

★) **Talep artışına bağlı olarak üretim ve satışlar da artmaktadır.**

Üretim ve satışlardaki artış, miktar olarak ve değer olarak geçen yılın aynı dönemindeki artışın üzerindedir. Üretim artışı belli sanayi kollarında imkân ölçüsünde tam kapasite kullanımı sonucunu vermektedir. Belli sanayi kollarında ise dış ve iç piyasadan ham madde teminine ilişkin güçlükler üretim artışını mümkün kılmamaktadır. Yatırım malı niteliğindeki mal üreten kuruluşlarda ise talepteki yavaşlamaya bağlı olarak üretimlerinde duraklama belirtmiştir.

★) **Sanayideki üretim artışı normal bir sınıal gelişmeye dayanmamaktadır.**

İşçi ücretleri, ham madde ve sair maliyet unsurlarındaki artışın fiyatlara intikal ettirilmemesi nedeniyle maliyet ve fiyat arasındaki fark azalmış; bazı üretim kollarında menfi durum almıştır. Maliyetlerdeki artışın yeterince fiyata intikalini önleyen fiyat kontrolü uygulaması yanında iç ve dış rekabet koşulları da sanayi kesiminin fiyatlarını gereği ölçüde artırabilmesine zaten

imkân vermemektedir. Bu durumda sınaî kuruluşlar pazar paylarını koruyabilmek ve maliyetlerini yükseltmemek endişesiyle, üretimi artırmaya çalışmaktadırlar. Ancak kaynak yaratmayan üretim artışının bir sınırı olacağını dikkate almakta yarar vardır.

★) **Sanayide finansman sorununun önemi artmaktadır.**

Ham madde fiyatları üç-beş misli artmıştır. Sanayici aynı miktar ham maddeyi satın alabilmek, aynı miktarda stok tesis edebilmek için daha fazla finansman kaynağı bulmak zorundadır.

Buna karşı sanayicinin finansman kaynaklarında olumsuz gelişmeler ortaya çıkmıştır:

- (1) Maliyet ile fiyat arasındaki farkın azalması sonucu sanayicinin özkaynak yaratma olanakları kısılmıştır.
- (2) Merkez Bankasının 1211 sayılı kanunla saptanan orta vadeli reeskont limitinin hemen hemen dolması karşısında orta vadeli kredi uygulaması yavaşlamıştır.
- (3) Banka kaynaklarındaki özellikle mevduatdaki olumsuz gelişme karşısında bankaların kredileme güçleri azalmıştır.
- (4) Sermaye piyasasındaki hareketin yavaşlaması nedeniyle tahvil ve hisse senedi arzı yoluyla fon toplama olanakları azalmıştır.
- (5) Sanayinin özel nakdi ve aynı dış kredi kullanımını güçleştirilmiştir.

Bu gelişmeler karşısında sanayici üretimi devam ettirmek için finansman kaynağı bulmakta güçlük çekmekte ve bütün imkânları ile üretimi sürdürmek gayreti göstermektedir.

★) Finansman sorunu yatırımları yavaşlatacak kadar büyük önem taşımaktadır.

Üretimi sürdürmek için bile büyük finansman sorunlarıyla karşılaşan sınaî kuruluşlar kısa dönemde kapasite artırımı hedefi güden küçük hacimde daha önce başlamış, tamamlanması gereken girişimler dışında ciddî projelere cesaret edememe durumdadırlar. Proje bedellerinin büyümesi maliyetlerin yükselmesi ve fiyat kontrolü karşısında projelerin verimliliğine ilişkin hesapların değişmesi de yatırımları geciktirici önemli etkenlerdir.

★) Finansman sorununun çözümü büyük önem taşımaktadır.

Bir yanda fiyatlar süratle artar ve enflasyon tehlikesi büyürken sanayi kesimindeki finansman sorununu kolaylıkla çözümlenmek mümkün değildir. Fakat ekonomik gelişmenin bugünkü düzeyinde artan talep karşısında sanayiî kapasite artırımını sürdürücü tedbirler zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu zorunluluk nedeniyle üretim artışını duraklatmak, yatırımları gerçekleştirmek için enflasyonist etkisi en az finansman tedbirlerini almak gerekecektir.

Merkez Bankası Kredileri

Merkez Bankası kredilerinde ilk dört aylık gelişmeden büyük ölçüde kamu kesimi yararlanmışır.

Aşağıda verilen tablo ve grafikler Merkez Bankası kredilerindeki gelişmelerin geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırılması için hazırlanmıştır.

Özel kesime yönelen krediler arasında tek olumlu gelişme kısa vadeli sanayici senetleri reeskontunun geçen yıla göre daha olumlu sınırlarda seyretmesidir.

MERKEZ BANKASI KREDİLERİ (Milyon TL)

1 9 7 3 Y ı l ı

	Aralık (1972)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan
Kamu Kesimi	13.541	12.813	13.532	13.463	12.651
Hazine	7.469	6.791	7.490	7.621	7.069
Tekel	1.750	1.750	1.750	1.750	1.750
Ofis	3.350	3.250	3.120	2.820	2.560
Şeker Şirketi	709	759	909	1.009	1.009
Diğerleri	263	263	263	263	263
Bankalar Kesimi	5.993	4.955	4.937	5.165	5.575
Sanayi	962	669	837	894	1.015
Küçük Sanat	299	280	215	334	372
Tarım	1.966	1.892	1.882	1.528	1.878
İhracat	1.998	1.493	1.311	1.717	1.464
a) Tarım Satış Koop.	1.314	1.353	955	957	573
b) Diğer İhracat	684	140	356	760	891
Diğerleri	688	621	692	692	846
Genel Toplam	19.534	17.768	18.469	18.628	18.226

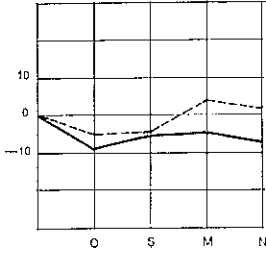
1 9 7 4 Y ı l ı

	Aralık (1973)	26 Ocak	Şubat	30 Mart	27 Nisan
Kamu Kesimi	13.767	14.059	15.221	16.042	15.295
Hazine	7.844	7.825	8.149	8.962	8.191
Tekel	2.259	2.270	2.270	2.236	2.360
Ofis	2.700	3.000	3.000	3.400	3.300
Şeker Şirketi	729	729	959	1.209	1.209
Diğerleri	235	235	843	235	235
Bankalar Kesimi	14.119	12.552	11.368	12.799	13.102
Sanayi	1.899	1.679	1.328	1.927	2.083
Küçük Sanat	421	284	359	441	480
Tarım	2.501	2.240	2.907	2.616	2.716
İhracat	5.696	5.346	3.566	4.626	4.287
a) Tarım Satış Koop.	3.855	3.643		4.305	2.954
b) Diğer İhracat	1.841	1.703		1.321	1.333
Diğerleri	3.602	3.003	3.208	3.189	3.536
Genel Toplam	27.886	26.611	26.589	28.841	28.391

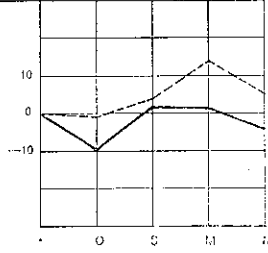
Kaynak: T.C. Merkez Bankası

Açıklama: (Diğerleri) rakamı (Ticari Krediler ve Orta Vadeli Krediler) toplamına eşittir.

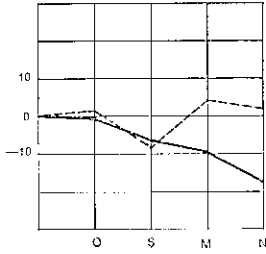
GENEL TOPLAM

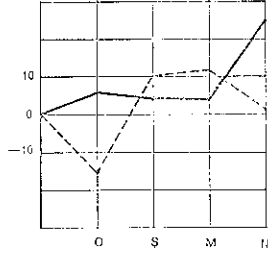
HAZINE

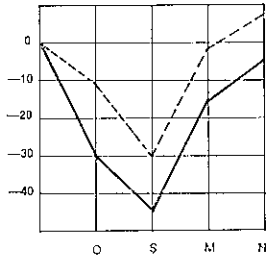
TARIM DESTEKLEME

GİTA VADELİ + TİCARİ

SANAYİ

T.C. MERKEZ BANKASI
KREDİLERİ

(AYLIK DEĞİŞMELER)

— 1973

- - - 1974

MERKEZ BANKASI KREDİLERİ
(AYLIK YÜZDE DEĞİŞMELER)

	1 9 7 3			1 9 7 4				
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Ocak	Şubat	Mart	Nisan
Genel Toplam	-9.0	-5.5	-4.7	-6.7	-4.6	-4.7	3.4	1.8
Hazine	-9.0	0.3	2.0	-5.4	-0.3	3.9	14.2	4.4
Tarım Destekleme	—	-5.5	-8.2	-17.3	1.0	-8.6	6.4	3.0
Sanayii	-29.8	-46.1	-16.2	-6.7	-11.6	30.0	1.5	9.7
Diğerleri	7.0	3.6	3.6	-26.6	-16.6	10.9	11.5	1.8
İhracat	-59.5	3.2	120.2	158.2	-7.5	-41.8	-28.2	-27.6

Kaynak : T.C. Merkez Bankası

Açıklama : (Tarım Destekleme) rakkamı (Tekel, Ofis, Şeker Şirketi ve Tarım Satış Kooperatifleri) toplamıdır. (Diğerleri) rakkamı (Ticari Krediler ve Orta Vadeli Krediler) toplamına eşittir. (İhracat) Rakkamına (Tarım Satış Kooperatifleri Kredileri) dahil değildir.

Dernekten İsteyiniz

DERNEĞİMİZ KÜTÜPHANESİNE;

The Conference Board yayınlarından;

- Corporate Organization for Environmental Policymaking,
- The Expanded EEC and U.S. Business,
- The Federal Budget
Its impact on the economy
Fiscal 1975 Edition
- U.S. Business Support for International Public Service Activities Part II. Support from Foreign Affiliates-Mexico and Brazil

ayrıca

- İstanbul Ticaret Odası yayınlarından «Cumhuriyetimizin 50 Yıllık Ekonomik Kalkınmasında Özel Teşebbüsün Yeri ve Rolü» adlı kitaplar gelmiştir.

HAZİRAN 1974

C. ertesi	1	
-----------	---	--

P. ertesi	3	
-----------	---	--

Salı	4	
------	---	--

Çarşamba	5	
----------	---	--

Perşembe	6	
----------	---	--

Cuma	7	
------	---	--

C. ertesi	8	
-----------	---	--

P. ertesi	10	
-----------	----	--

Salı	11	
------	----	--

Çarşamba	12	
----------	----	--

Perşembe	13	
----------	----	--

Cuma	14	
------	----	--

C. ertesi	15	
-----------	----	--

P. ertesi	17	
-----------	----	--

Salı	18	
------	----	--

Çarşamba	19	
----------	----	--

Perşembe	20	
----------	----	--

Cuma	21	
------	----	--

C.ertesi	22	
----------	----	--

P. ertesi	24	
-----------	----	--

Salı	25	
------	----	--

Çarşamba	26	
----------	----	--

Perşembe	27	
----------	----	--

Cuma	28	
------	----	--

C. ertesi	29	
-----------	----	--